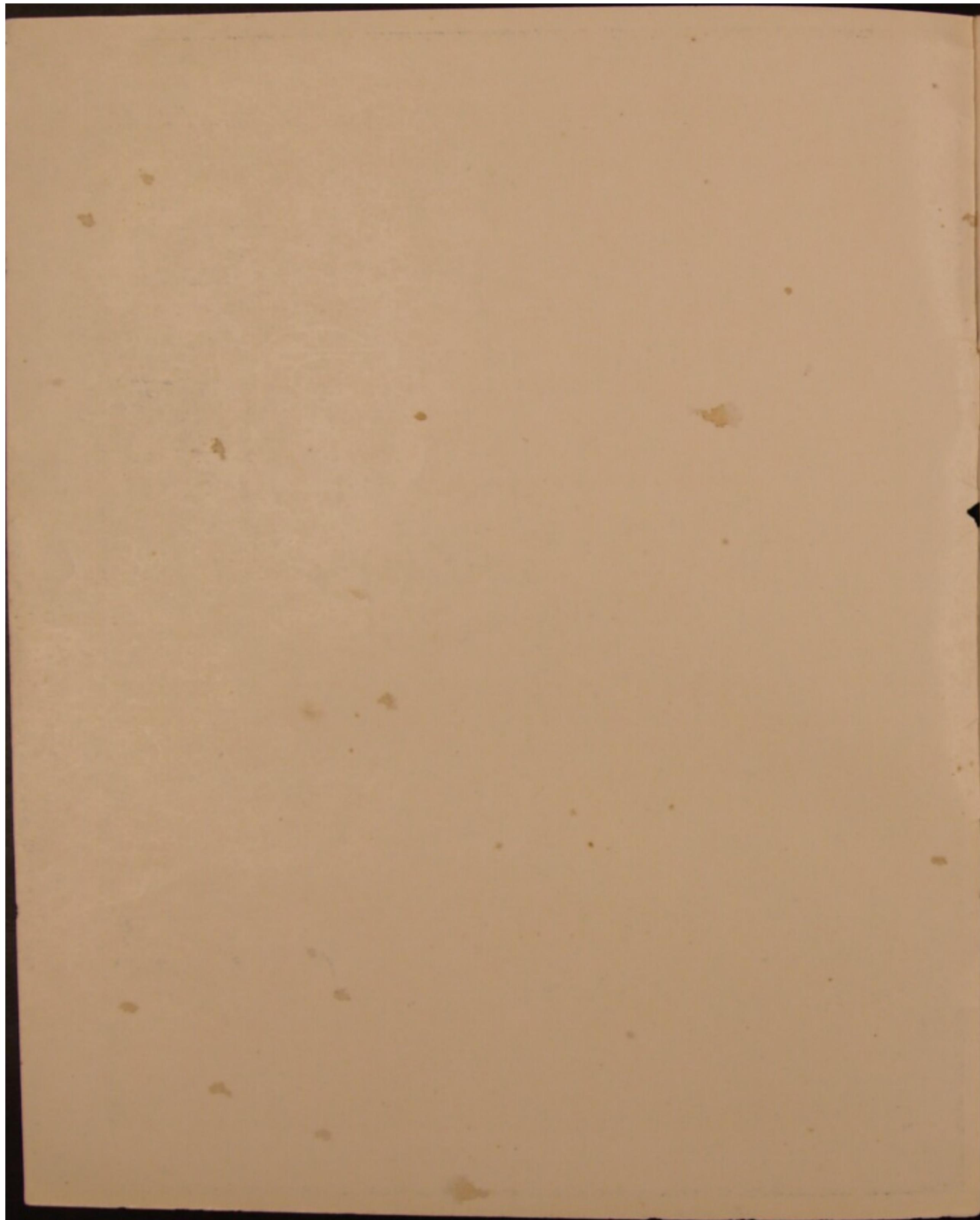

8-3-41

ମନ୍ମଯ ରାଯେର ତାତନ୍ତ୍ରି

ପରିଚାଲକ : ମଧୁ ବୋସ

— ଚିତ୍ରାନ୍ତରାଳେ —

ପ୍ରଦୋଜନା	ଜେ, ବି, ଏହିଚ, ଓଯାଦିବା
ବାବଦ୍ଧାପନା	ଶୁରେନ୍ଦ୍ର ଦେଶାହ
ଆଲୋକଚିତ୍ର	ବତୀନ ଦାସ ଓ ପ୍ରବୋଧ ଦାସ
ଶୁର-ନିର୍ଯ୍ୟତ	ବାବରାମ ବଜାଚା ଓ ମିଶ୍ର ଗାମପଲ୍
ଶୁର-ସଂଯୋଜନା	ତିମିରବରନ
ଶିଲ୍ପ-ନିର୍ଦ୍ଦେଶ	ଶୁଦ୍ଧାଙ୍କ ଚୌମୁଖୀ
ନୃତ୍ୟ-ପରିକଳନା	ଶାଧନା ବୋସ
ସମ୍ପାଦନା	ଶାମ ଦାସ
ଶୀତ-ରଚନା	ଅକବ ଭଟ୍ଟାଚାର୍
କାରଣଶିଳ୍ପ	ଷପେନ୍ଟନ୍ଜୀ ଓ ଡି, ପି, ସିରସ୍
ପ୍ରଚାର-ତଥାବଧାରକ	କୁଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ର ଭୋମିକ

— ମହକାରୀ —

ପରିଚାଲନାରୀ :	ହେମନ୍ତ ଶୁନ୍ତ
ଶୁର-ସଂଯୋଜନାରୀ :	ପ୍ରତାପ ମୁଖାଜିବ
ଆଲୋକଚିତ୍ରେ :	ଡି, ପାଟେଲ
ବାବଦ୍ଧାପନାରୀ :	ଅବନୀ ମିତ୍ର ଓ ବେଚୁ ସିଂହ
ସମ୍ପାଦନାରୀ :	ଆର, ଏମ, ଠାକୁର

— ଚିତ୍ରେ —

ରାଜନ୍ତି ଶୁଭଚନ୍ଦ୍ର	... ସାମନା ବୋସ
କାଶୀଶ୍ଵର ଗୋପ୍ୟାମ୍ବୀ	... ଅହୀନ୍ଦ୍ର ଚୌମୁଖୀ
ଶୁବ୍ରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରକିତି	... ଜ୍ୟୋତିତ୍ରିପ୍ରକାଶ
ମହାରାଜ ଜୟପିଂହ	... ମନ୍ଦିର ରାଜ
ପ୍ରିୟା	... ପ୍ରତିମା ଦାଶଭୁବନ
ରିୟା	... ବିନୀତା ଶୁନ୍ତ
ଆଚକ୍ଷଣ	... ପ୍ରୀତି ମହୁମହାର
ମହାକାଳ	... ବିଭୂତି ଗାନ୍ଧୁଲୀ
ସେନାନୀଯକ ଟାରୀ	... ମଣି ଚାଟାଜିଲ
ବିପୁର-ଶୁତ	... ପ୍ରଭାତ ସିଂହ
କ୍ଷ୍ୟାପୀ	... ମୃଗଳ ଘୋଷ
ରତ୍ନ ଦୋକାନୀ	... ବେଚୁ ସିଂହ
ପୂଜାରୀ	... ହେମନ୍ତ ଶୁନ୍ତ
ରାଜ-ପହରୀ	... ଅବନୀ ମିତ୍ର
ରାଜ-ଧୋଦକ	... ପ୍ରତାପ ମୁଖାଜିବ
ଶ୍ରୀକାନ୍ତ ବୈରାଗୀ	... ବିଜର ଦାସ
ଆରୀ	... ରାଜକୁମାରୀ
ଜନୈକ ବୃଦ୍ଧ	... ଆହ୍ମଦ

ରାଜ୍ୟପତୀ

କାହିନୀ

ଅଳକାର ଆସି ପଲକ ହାରାର ସେ ବେଳ ଅଳକାନନ୍ଦ,
ମଲିଗୁରେ ରହେ ଆସି-ମଲି ହ'ରେ ରାଜନ୍ଟୀ 'ମୃଜନ୍ମା' ।
କଥ ହେଉି' ତାର କୁଣ୍ଡର ଦେବତା ଅନିମେଷେ ଚେରେ ରହ,
ଇଜିତେ ଆର ଶଙ୍କୀତେ ଆର ଭଙ୍ଗୀତେ ମାର୍ଗମର ।
ଜାନିଲା ସେବିନ କି ଛିଲ ଲଗନ, କି ଛିଲ ସେବିନ ତିଥି,
ଆକାଶେ ଛିଲ କି ବାକୀ ଟାବ ଆର କୁଳମର ବନ-ବୀଧି;
ଶୁରୁରୀଜେ ଭାଲ ବେଶେଛିଲ କବେ ରାଜନ୍ଟୀ ମୃଜନ୍ମା,
କେ ଜାନେ ତଥନ କୁଟୋଛିଲ କି ନା ପାକଳ ରାଜନୀଗକ୍ଷା ।
ତ୍ୟ ଗେଛେ ଜାନା ଟାବେ ଓ ଚକୋରେ ରହେଇ ବେ ଭାଲବାଦୀ,
ତାହାରି ମୋହନ ମରେ ହ'ଜନେ ଶ୍ରପନେ ବେଦେଇ ବାସା ।
ରାଧାମୋହନେ ବେଉଲେ ସେବିନ ଛିଲ ଦେବତାର ଶୁଜା,
ଚଲେଇ ଲକଳେ, ଚଲିଯାଇ ରାଜା, ଚଲିଯାଇ ସତ ପ୍ରଜା ।
କଳ୍ପାଶ ଲାଗି' ବରିତେର—ନଟୀ କରିଯାଇ ଉପବାସ,
ଶୁଜା ଆରୋଜନେ ଗେଛେ ଦିନରାତ, ବାରେନିକ କେଶପାଶ ।

— ଛଇ —

ଶାଖିଲ କବରୀ ଏଲାରେ ପଡ଼େଇ, ଅଳକେ କୁରୁମ ନାହିଁ.
କାଜଳ-ବିହୀନ ଉଜଳ ନରନେ ମନ୍ଦିର ପାଲେ ଚାହିଁ
ଶୁଜାରିଲୀ ବେଶେ ଚଲିଯାଇ ନଟୀ ଅର୍ଦ୍ଯ ଲହିଯା ହାତେ,
ପ୍ରତି ପଦପାତେ ଚାକୁ ଚରଣେର ଚିଙ୍ଗ ରାଖିଯା ପଥେ ।
ମନ୍ଦିର ବାରେ ଆସିଯା ପ୍ରଥମେ ରାଜନ୍ଟୀ ପେଲ ବାଧା,
‘ନଟୀର ଶୁଜାର ନାହିଁ ଅଧିକାର’ ମନ୍ତନ ବିଧି ବୀଧା !
ଶୁରୁର ଶୁଜା ମାନନ୍ତ କରେଇ ଆପନି କରିବେ ଶୁଜା,
ଦେ ଆଶ୍ରାର ବାଧ ଶାଖିଲ ଶୁଜାରୀ, ଶାଖିଲ ଦେଶେର ରାଜା ।
ଭେଜେ ଗେଛେ ଶୂକ, ତାଙ୍କିଲ ଆସିର ଅଞ୍ଚ-ସମ୍ମା ବୀଧ ;
‘କୋନ୍ ପାପେ ମୋର ଦସ୍ତାଳ ଠାକୁର ଶାଖିଲେ ଏମନ ବାଧ ?’
ମନ୍ଦିର ତାଙ୍କି ପେଲ ଚଲି’ ନଟୀ, ଶୁରୁର ପେଲ ବ୍ୟଥା,
ଦେ ପଥେ ଚଲିଲ ରାଜାର କୁମାର ନଟିନୀ ଗିରାଇ ଯେଥା ।
ପାହାକ୍ତେର ଧାରେ ଝର୍ଣୀ ବେଗୀର ବରେ ସାର ନିଜ ଶଳେ,
ତାଙ୍ଗା-ବେଉଲେର ଘାକେ ଯେଥା କ୍ଷ୍ୟାପା ପୂଜେ ନିଜ ଭଗବାନେ ।
ପଥେର ବାଉଲ କ୍ଷ୍ୟାପା ବଳେ, “ମୋର ପାଦାଶେର ନାରାରଥ,
ନହେ ଦେ ପାଦାଶ, ହେଥା କବୁ ତୋର ଆରାଧନ ଶମାପନ ।”
ପାଦାଶ-ଠାକୁରେ ଶୁଜା କରି’ ନଟୀ ଜାନାଲ ମନେର କଥା,
କେ ଜାନେ ପାଦାଶେ ବାଜେ କି ନା ବାଜେ ନଟୀର ଶୁକେର ବ୍ୟଥା !

ମଲିଗୁରାଜ ବରମେ ପ୍ରବୀଶ, ଚାହିଁଛେ ଅବସର,
ଶୁରୁରୀଜେ ଶ୍ଵାପି’ ରାଜାର ଆସନେ ଚାହେନ ତ୍ୟଜିତେ ଘର ।
ଶ୍ରୀଧାରେ ଯାଇଯା ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁର ଶେଷୀ ଯାପିଯା ଦିନ,
ଶୁଲିର ଏ ବେହ ତୀର୍ଥ-ଶୁଲିତେ ଚାହେନ କରିତେ ଶୀନ ।
କିନ୍ତୁ କେମନେ ହ'ବେ ଅଭିବେକ, ରାଜା ହ'ବେ ଶୁରୁରାଜ,
ହସନି ବିବାହ, ରାଣୀହୀନ କରୁ ହ'ତେ ପାରେ ଶହାରାଜ ?

ରାଜମୁଦ୍ରି

ତାଇ ଆସିଯାଇଛେ ତିପୁରେ ଦୃଢ଼ ନାରିକେଳ ଅସି ହାତେ
ହୟ ନିତେ ହ'ବେ ନାରିକେଳ, ନହେ ସମର ତିପୁର ଶାଖେ ।
ରାଜାର ବିଦ୍ୟାରୀ ତିପୁର-କୁମାରୀ ପାଠୀରେହେ ସରମାଳା,
ସେ ମାଳା ଫିରାଲେ ରୋଧିବେ ତିପୁର, ବାଧିବେ ସମର-ଶୌଳା ।
ତୁଥିତେ ଦୂରେ ମହାରାଜ ତାଇ କରେଜେନ ଆରୋଜନ,
ହ'ବେ ଅଭିଷେକ ରାଜ-ତନରେ—ବାଗଦ୍ଵାନ ସମାପନ ।
ଶ୍ରୀଧାମ ହଇତେ ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁର ପଦମୂଳିକଣା ବହି
ଆସିଲେନ ତାଇ ପ୍ରଭୁପାଦ କାଶୀ ଶତେକ ବୋଜନ ବାହି ।
ଅଭିଷେକ କାଳେ ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁର ପରମ ସେବକ ଜନେ
ହ'ବେ ବିତରିତ ପୃତ ପଦମୂଳି ସେଦିନ ପରମକଣେ ।

ଆକାଶେ ସେଦିନ ଜ୍ୟୋତିନାର ମେଲା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚାଦରେ ରାତି,
ନଟୀର ଦେଉଲେ ଉଠିଯାଇଁ ଶବେ ରାସ-ଡୁଃଖବେ ଘାତି ;
ଶ୍ରୀରାଧା ସାଙ୍ଗୀରୀ ରାଜନଟୀ କ'ରେ ଶାମଲୀଲା ଅଭିନର,
ପ୍ରିୟୋରେ ହେରିଯା ନଟିନୀ ବିବଶା—ରାଧା ଘେନ ଶାହମର !

ନଟୀ ଘେନ ଆର ନଟୀ ନର ଆଜି, ଘେନ ସେ ପ୍ରେମିକା ରାଧା;
ପିରା-ମୁଖ ହେରି ହାତେ ଯୁବରାଜ, ସହସା ପଡ଼ିଲ ବାଦା ।
ରାଜାର ଆଦେଶ ଆସିଯା ଜାନାଲ ରାଜ-ଶେନାପତି ଟାଯା,
ଭାଜିଲ ପ୍ରମଳ, ରାଧା ପୁନଃ ନଟୀ, ଟୁଟିଲ ମୃତ୍ୟୁ ଘାରା ।
ପ୍ରଭୁପାଦ କାଶୀ, ଉପନୀତ ଆସି' ଶାମ-ଶୂନ୍ୟ ଘଟେ,
ଆନିଜେନ ଶାଖେ ସମ୍ପଦ ପୃତ ପଦମୂଳି କରପୁଟେ ।
କେହ ସାଧ ଲାଗୁ ହିନାରେ ଲେ ଧନ—ରାଜାର ହ'ରେହେ ଭର,
ରାଜାର ଆଦେଶ ଘେତେ ହ'ବେ ତୀରେ ତାଦେର କରିତେ ଜର ।
ହାଲି' ଯୁବରାଜ କହିଲ ଟାଯାରେ, “କହ ଗିଯା ମହାରାଜେ,
ବିପର କି କରୁ ହ'ତେ ପାରେ ସାଥେ ପଦମୂଳି ରାଜେ ?

ପ୍ରଭୁର ଶେବକ ଯେଇ ଜନ ତାର ହେନ କଥା କ୍ଷାବୀ ପାପ,
ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁର ପଦମୂଳି ଜଯ କ'ରେ ସତ ଅଭିଶାପ ।”
କିମେ ଗେଲ ଟାଯା, ଦୁଇ ହ'ଲ ପୁନଃ ରାସ-ଡୁଃଖବ ଶୌଳା,
ଭାଜା ହାଟେ ପୁନଃ ବସିଲ ତଥନ ଶତେକ ଚାଦରେ ଘେଲା ।
ଆସିଲେନ ରାଜା, କହିଲେନ ରୋଧେ, “ଏ କୀ ତବ ଆଚରଣ !
ଆସେ ପ୍ରଭୁପାଦ, ତୁମିହେଲୋ ବଳି’ କର ନଟୀ-ଆରାଧନ ?”
ଶବାରେ ଚମକି’ କହିଲ କେ କଥା, “ଏସେହି, ଏସେହି ଆମି,
ନଗରିଯାଦେର କୌଣସି ଶାଖେ ଏସେହି ନଗରମ୍ବାବୀ !

— ତିନ —

ରାଜନ୍ତି

ହେଲ ରାଶିଲୀଳା ହେଲି ନାଟ କରୁ, ମୃଦୁର ଭକ୍ତି ହେଲ,
ରାଧା-ଶ୍ଵାମ ନାମେ ଶାମରାଧାମର ତାରେ ଝିଯାରୀ ଦେଲ ।”
ନଗରିରାଦେର ଦଳ ହ'ତେ ତବେ ବାହିରିଲ ପ୍ରଭୁପାଦ,
ଚମକିତ ସବେ, ମନେ ଘନେ ଭାବେ ଘଟିଲ ବା ଅପରାଧ ।
ପଦଶୂଳି ଦିଲେ ନଟୀରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଜାନାଇତେ ଆଗେ ଯାଏ,
ବାଜା କହେ, ପ୍ରଭୁ, ଓ ସେ ନର୍ତ୍ତକୀ, କି କରିଛ ତୁ ମି ହାତୁ ।
ଆସୀମ ଦୂଳାର ପାମେ ପ୍ରଭୁପାଦ, ଦିଲ ନା ସେ ପଦଶୂଳି,
ନଟୀର ଆଁଖିତେ ନାମିଲ ବାଦଳ, ସତ ଆଶା ତ'ଳ ଶୂଳି ।

ନଟୀର ଓ ତମୁ ଥିରେ,
ଆକୁର ରେଖେକେ ଶରାସନ ପାତି’
ତୌର ହାନେ ଫିରେ ଫିରେ ।
ରାଜନ୍ତି ମାଧେ ରାଜନ୍ତି ନାଚେ,
ଅଳକେ ଅଳକାନନ୍ଦା,
ତମୁର ଛନ୍ଦେ ଆଗେ ମାଧୁରିମା,
ନୟନେତେ ଲାଗେ ଅପନ-ଭଡ଼ିମା,
ତମୁଦୀପେ ଆଲି’ ତମୁର ତଣିମା
ନାଚେ ନଟୀ ମଧୁଚନ୍ଦା ।

ତିଶୁରେ ଦୂତ ମୁଦ୍ର ହେଲିଯା ନୃତ୍ୟ ସେ ଅପରକ୍ଷପ.
ତମୁର ଛନ୍ଦେ ଶୁରଭିତ ଦେଲ ବେଦନାର ଆଲା ମୁଦ୍ର ।
ଆପନି ଜଲିଯା ଲହନ-ଜାଗାର ଶୁରଭି ବିଲାର ଶବେ,
ଗନ୍ଧ ବିଲାତେ ମୁଦ୍ରର କି ଆଲା ସେ କଥା କେ କା'ଲେ କବେ ?
ତିଶୁରେ ଦୂତ ମଣିମର ହାତ ଦିଲ ତାରେ ଉପହାର,
ସେ ଦାନ ଲାଟିତେ ନଟୀର ଅ ଖିତେ ନାମିଲ ଅଶ୍ଵଧାର ।
ଭାଙ୍ଗା ଦେଉଲେତେ ଗେଲ ଚଲି’ ନଟୀ, ପାଦାଳ ଠାକୁରେ କର,
“ମଲି ଦିଯା ମନ ଭୁଲାଇତେ ଚାଓ ?—ମନ ମୋର ମଣିମର !”

— ଚାର —

ପାଦାଳ ବୁକିଲ ମନୋବାଥା ବୁକି, ପାଗରେ ଜାଗିଲ ମାରୀ,
ମନେର ଠାକୁର ଦେଲା ଦିଲ ଦେଲ ଧରି’ କୁମାରେର କାରୀ !
ନାରାୟଣ-ଶିଳା ସମୀପେ କୁମାର କରେ ତାରେ ବାଗଦାନ,
ଦେ କଥା ଜାନିଲ ହ'ଟି ହିଯା, ଆର ଶିଳାମର ଭଗବାନ ।

ପ୍ରେମ-ଭୋରେ ବାଦା ବୁଲନାର,
ମୃଦୁ-ବାରେ ଦୋଲେ ତଞ୍ଜନାର—
ହହି ଚାଦ ଦେଲ ହ'ରେ ଧିରେ ରସ,
ହହି ଦେଲ ଏକ ତୁଳନାର ।

ତିଲେ ତିଲେ ଦେଲ ଚାଦ ପୁଢ଼େ ଯାଏ,
ଜ୍ୟୋତିନାର ମୋମ ଝରେ,
ହ'ଟି ହିଯା ମାକେ ହ'ଟି ଆଧୋ ଚାଦ
ଏକ ହ'ରେ ଆଲୋ କ'ରେ ।
ରାଜନ୍ତି ଆର ରାଜାର କୁମାର
ବୁଲନାର ବପି’ ଦୋହେ,
ବଳାବଳି କରେ ମରମେର କଥା,
ନଚେ ବପି’ ଚାଦ ପେଲ ସେ ବାରତ,
ଚଥାଚଥୀ ଦୋହେ ଜାନାଳ ସେ କଥା
ମୃଦୁ ପ୍ରେମେର ମୋହେ ।

ରାଜମୁକ୍ତି

ମହାରାଜ ଆସି ଦୀଢ଼ାଲେନ ଶେଖା, ଭାଙ୍ଗିଲ ପ୍ରେମେର ଖେଳା,
“ସାହସ ତୋମାର ଅସୌମ ଦେଖିଯେ—ରାଜାଦେଶ କ'ର ହେଲା।

ତୋମାରେ ଡାକିତେ ନଟୀର ଦୁର୍ବାରେ

ଆସିତେ ହ'ବେ କି ମୋରେ ?

ବାଗଦାନ ତବ ଆଜି ସଭାମାକେ ଭୁଲେଇ କି ମୋହବୋରେ ?”
ଶୁବରାଜ କ'ହେ, “ବାଗଦାନ ମମ କରିଯାଇ ସମାପନ,
ଏହି ମୋର ବଧୁ, ଭାବୀ ରାଣୀ ମୋର—ଶତ କାମନାର ଧନ ।”
ବୋଧେ କହେ ରାଜା, “କି କହିଛ ତୁମି ଭାବୀ ବଧୁ ତବ ନଟୀ !
କି କହିବେ ସବେ ଏହି କଥା ସବି ଦେଶେ ଦେଶେ ଯାଏ ରାଟି ?”
ସବିନୟେ କହେ ରାଜାର ତନୟ, “ଶ୍ଵିର କରିଯାଇଛି ମନେ,
ଏହି ବଧୁ ଲାଗେ ଅଭିଷେକ ସବି ହୁଏ ହୋଇ ଏହି କଥେ—
ରାଜ-ମୁକୁଟେର ଅଭିଲାଷ ନାହି, ନାହି ଚାହି ରାଜାସନ,
ଶତ ମୁକୁଟେର ଶ୍ରେ ଆମି ବୁଝି ମୋର ସାଧନାର ଧନ ।”
ରାଜା ଗେଲ ଚ'ଲେ କଥା ନାହି ବ'ଲେ ବେଦନାର ଭବେ ବୁଝ
ଆପନ ତନୟ ହେନ କଥା କଥ ନା ରାଖେ ପିତାର ମୂର୍ଖ ।
କହେ ଶୁବରାଜ ନଟୀରେ ତଥନ, ‘‘ଚଲ ମୋରା ଯାଇ ଚଲି’’,
ଶାମଶୂନ୍ଦର ମଠେ ଆମାଦେର ପରିଣାମ ହୋଇ କାଲି ।
ଆମି ଆସିତେଛି ପ୍ରାସାଦ ହହିତେ, ଏଥିନି ଆସିବ କହି’,
ଅସି ରେଖେ ଯାକ୍ ତିପୁରେର ଦୃତ ନାରିକେଳ ପୁନଃ ବହି ।”

ଚଲି ଗେଲ ଶୁବରାଜ ।
ହରଦିନ ମନେ ନଟୀ ସର୍ବିଗାଳେ ଡାକେ, କୋଥା ତୋରା ଆଜ !
କୋଥା ‘‘ପ୍ରିୟା’’ ‘‘ରିୟା’’ କୁନେ ଯା ଆସିଯା
ଯାବୋ ମୋରା ଅମରାୟ,
ସେଥା ନିରଜନେ ରଚିବ ହୁଜନେ ଶୁଖ-ନୌଡ ଏ ଧରାଯା ।

ଶାଜାରେ ଦେ ଏମେ ଅଭିସାର-ବେଶେ,
ଦେଖାଯା ଲୌପ-ମାଳା,
ଅଳକା-ତିଳକା, କାଜଲେର ଲେଖା,
କଳକ-ମଣିର ବାଲା ।

ଅଭିସାର-ବେଶେ ଶାଜିତେ ସହସା ପଡ଼ିଲ ତାହାର ଘନେ,
କାମନା ପୂରାଳ ଯେ ଠାକୁର ତାରେ ପ୍ରଥିତେ ସେଇ କଲେ ।
ଚୁଟିଲ ନଟିନୀ ଭାଙ୍ଗା ଦେଉଲେତେ ହରବେ ଜାନାର ନତି,
‘‘ଦୟାଳ ଠାକୁର ତୋମାରି କୁପାର ପେରେଛି ପରାଣ-ପତି । ।
ଭାବି ନାହି କହୁ ଏହିଭାବେ ପ୍ରଭୁ ଯିଟାବେ ଆମାର ଆଶା,
ମରୀଚିକା ମାକେ ମୋର ଲାଗି ତୁମି ରଚିବେ ଶୁଖେର ବାସ ।”
ଦେବତାର ପାରେ ମାଗା ରାଖି’ ନଟୀ ପୂଜେ ଦିଯା ମନ-କାରୀ,
ଶହସା ସେପାରୁ କେ ଯେନ ଆସିଲ, ପଡ଼ିଲ କାହାର ଭାବୀ ।
ଚମକି’ ନଟିନୀ ପିତନେ ଫିରିତେ ହେବେ ସେଥା ପ୍ରଭୁପାଦେ,
ନିୟତିର ମତ ରଯେଛେ ଦୀଢ଼ାଲେ ଶାମେ ବୁଝି ବାଦ ଶାମେ ।

ରାଜନ୍ତି

ନୀଳାକାଶ ଭାଙ୍ଗି' ପଡ଼ିତ ସଦି ବା
ବେଡଲେତେ ସେଇ କଣେ,
ଆଗିତ ନା ବୁଝି ବିଅସ ତଥୁ
ନଟୀର ପରାଣେ-ମନେ ।

ପ୍ରଭୁପାଦ କ'ହେ, "ଏ ବିବାହ ଦେବୀ ନହେ କହୁ ସଦାଚାର ;
ତୋମାରେ ବରିଯା ଯୁବରାଜ ପାବେ ଅପରୀନ-ଉପହାର ।

ନଟୀ ରାଜନ୍ତିରେ ହୟ ନାହିଁ କହୁ କୋନୋଦେଶେ କୋନୋକାଳେ,
ରାଜାର ମୁକୁଟ ନାହିଁ ହ'ବେ ନତ ନଟୀର ନୃପୁରୁଷଙ୍କଲେ ।"

ହାଲି' ରାଜନ୍ତି କ'ହେ, "ଶୋନ ପ୍ରଭୁ, ରାଜାମନେ ସାଧ ନାହିଁ,
ଦୋହେଯାବୋ ଚଲି' ମଲିପୁର ଛାଡ଼ି' ଯେଥା ମୋରା ସେତେ ଚାହିଁ,
"ଆପନ ଯୁଥେର ଲାଗିଯା ଚାହ କି ଜାତି-ଦେଶେ ଦିତେ ବନି'
ଦେଶେର କି ହ'ବେ ଜାନୋ କି ସଦି ବା ଯୁବରାଜ ଯାର ଚଲି ?
ବୈଷ୍ଣବ-ଆଶୀ ଧରମ-ଭରମୀ ମଲିପୁର-ଯୁବରାଜ,

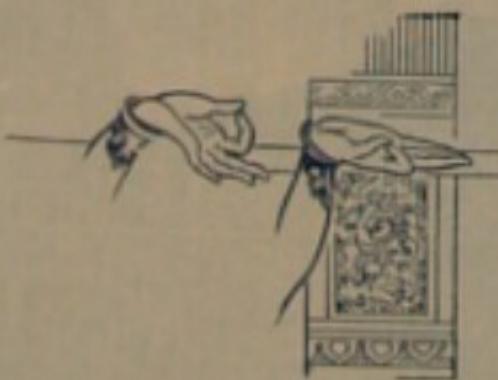
ତାରେ ଲାଗି କାଢିଧରମେର ଶିରେ ହାନିତେ ଚାହ କି ବାଜ ?
ତିପୁରେର ଦୂତ ବିଶୁଖ ହଇଯା ଦେଶେ ଯାଏ ସଦି ଫିଲେ
ମହାବଳୀ ମେନା ମଲିପୁରେ ଆସି ଅଚିରେ ଫେଲିବେ ଦିଲେ ।
ଦେଶ-ଜାତି ବାବେ, ବିଜ୍ଞାହୀ ହ'ବେ ମଲିପୁରବାସୀ ସତ,
ଶେଲିନ୍ ଦେଇତେ ପାରିବେ କି ତାରେ, ବାହାରେ ଘେରିଛ ଏତ
ମହାପ୍ରଭୁ ଆଜି ଭିଥାରୀ ଦୂରାରେ, ଫିରାଯୋ ନା ତାରେ କହୁ
ଏ ପରମ-କ୍ଷମେ ଓ ପରମ-ପ୍ରେମ ମାଗିଛେ ଭିଥାରୀ ପ୍ରଭୁ ।

ତବ ଦ୍ୱାରିତେର କଳ୍ପାଣ ଲାଗି' ତବ ପ୍ରେମ କରୋ ଦାନ,
ବୀଚା ଓ ଦେଶେରେ, ବୀଚା ଓ ଜାତିରେ ବୀଚା ଓ ଧରମ-ମାନ ।
ଆରା ଶୋନ ଦେବୀ, ମଲିପୁରବାସୀ ସଦି ଓ ବା କ'ରେ କହା,
ତିପୁର-ଭୂପାଳ କ୍ଷମିବେ ନା କହୁ, ବୁଝିଛ କି ଅରୁପମା ?
କୁମାରେ ଦେଦିନ ପାରୋ କି ବୀଚାତେ ତିପୁରେର ଯୋଥ ହ'ତେ,
ଯୁବରାଜେ ସଦି' ଲ'ବେ ଓ ତିଶୋଧ ମଲିପୁର-ରାଜପଥେ !"

ଶିହରିଯା ଓଠେ ରାଜନ୍ତି ଏବେ, ପ୍ରଭୁପାଦ ପୁନଃ କହେ—
"ବୁଝିତେଛି ଦେବୀ ଏ ଦାନେ ତୋମାର ପରାଣେ କି ଦୁଃ ବହେ ।
ଶର୍ଯ୍ୟାସୀ ଆମି, ଏ ଆଘାତ ତାହି ପାରିଯାଇ ବୁଝି ଦିତେ,
ଅକାଳେ କରାଯା ଯେ କୁଳ ଫୁଟେଛେ ଧୂଲି-ଭରା ଧରଣୀତେ !"
ନଟୀ ବିଲ କଥା, 'ଧରମ ଭିକ୍ଷା ପ୍ରଭୁରେ କରିବେ ଦାନ ;'
ଶନିର ତ୍ୟଜି' ଗେଲ ପ୍ରଭୁପାଦ, ଧରମେର ବୀଚେ ମାନ ।

— ଆଟ —

ଆପାଦ ହଟିତେ ଫିରିଯା ଆସିଲ ସବ ତାଜି' ଯୁବରାଜ,
ନଟୀର ଶିରେତେ ପଡ଼ିଲ ବୁଝି ବା ଆକାଶ ଭାଙ୍ଗିଯା ବାଜ ।
ବା'ର ଲାଗି' କାଦେ ତଥୁ-ମନ-ହିଯା କେମନେ ଫିରାବେ ତାରେ,
କେମନେ କହିବେ 'ଚାହିନା ତୋମାରେ, ଆସିଯା ଦୀଢ଼ାଲେ ଘାରେ
କୋମଳ-ଶୟାମେ ପଡ଼ିଲ ଲୁଟୀରେ ଶୁଦ୍ଧିର କରି ଭାନ ;
ଯୁବରାଜ ଆସି' ଭାବିଲ ବୁଝି ବା ହଇଯାଇଁ ଅଭିମାନ ।
"ଏହି ବୁଝି ସଥି ଘୁମେର ସମର ? ଭୋର ହ'ତ ଦେବୀ ନାହିଁ,
ଚାଦେର ପ୍ରଦୀପ ନତେ ଯାଏ ନତେ, ଚଲ ପ୍ରିୟା ମୋରା ଯାଇ ।"
ଅଳ୍ପ ତମୁତେ ଘୁମେର ଛଳନା—ଚାହେ ନଟୀ ଆସି ମେଲି
"ଏହି ରାତରେ ଶୁଖ-ଶୟାମ ତ୍ୟଜିଯା ବଲେ । କୋଥା ଯାବୋ ଚଲି ?"
ବିଅସରେ କହେ ରାଜାର କୁମାର, "ଏକି କଥା କହ ଦେବୀ,
ତବ ପ୍ରେମ ଲାଗି ଛାଡ଼ିଯା ଏସେହି ଯୀ କିଛୁ ଆମାର ସବହି ।"
ହାମେ ରାଜନ୍ତି—କୁନ୍ଦନ ଓ ବୁଝି ସେ ତାସିର କାତେ ଭାଲୋ
ବାଦଲେର ମେଦେ ଘନ-ତମସାର ଶୁଦ୍ଧ କ୍ଷମିକେର ଆଲୋ ;—
କହିଲ ନଟିନୀ, "ଭୂଳ କରିଯାଇ, ଏ ତବ ପ୍ରେମ ଭୂଳ ;
ରାଜନ୍ତି ପ୍ରେମ ରାଜାର ଲାଗିଯା, ବିଭବେର ସମତୁଳ ।
ଭିଥାରୀର ନହେ ରାଜନ୍ତି-ପ୍ରେମ, ରାଜନ୍ତି ହ'ବେ ରାଣୀ,
ଚେଯେଛିମୁ ତାହି ତୋମାରେ ବରିତେ, ରାଜୀ ହ'ବେ ତୁମି ଜାନି"

ରାଜନ୍ଟୀ

ଏ କଥା କହିତେ କି ବ୍ୟଧା ବାଜିଲ ଜାନେ ଅସ୍ତର୍ୟାମୀ !
କହିଲ କୁମାର—‘ପରିହାସ ତବ ବୁଝେଡ଼ି ଆଜିକେ ଆମି’
‘ନହେ ପରିହାସ, ଶୋନ ଯୁବରାଜ, ନାହି ଯାବୋ ତବ ସାଥେ,
ଭିଗ୍ନୀର ତରେ ନଟିନୀ ଜୁଦୀଁ କରୁ ନା ଆସନ ପାତେ !
ଅସୀମ ଫୁଲାୟ ହେରିଯା ତାହାରେ ଯୁବରାଜ ବୋଧେ କର,—
‘ଭାଲୋ କଥା ଶୋନୋ, ରାଜା ହ’ବ ତବେ,

ନଟୀ-ପ୍ରେମ ଲାଗି’ ନୟ,
ରାଜା ହ’ରେ ମୋର ପ୍ରେମ ଆଦେଶ ଜାନିବେ ଶେଦିନ ତୁମି ।’
ରାଜାର ତନୟ ଚଳି’ ଗେନ, ନଟୀ ଲୁଟୋଳ ସେ-ଖୁଲା ଚୁମି ।

ନୟିନ ଭୂପାଳ ଦେଇନ ଆଦେଶ ବାଗ୍ଦାନ-ଶଭାମାରେ,
ଶଭାସମ୍ଭାବନେ ତୁଥିତେ ହଇବେ ନଟୀରେ ମୋହନ ନାଚେ ।
ଅକରଣ ଏହ ଆଦେଶ ହାନିଲ ନଟିନୀର ବୁକେ ବାଜ,
ନିରନ୍ତରାର ନଟୀ, ଆଦେଶ ଦେଇନ ନିରନ୍ତର ଯୁବରାଜ ।

ନାଚେ ରାଜନ୍ଟୀ ଅବଶ ଯେ ତମ୍ଭୁ

ଚରଣ ବହେ ନା ଆର,
ଲୁଟୋଳେ ପଢ଼ିଲ ରାଜଶଭାମାରେ
ନା ସହି’ ତୁଥେର ଭାର ।

* * *

ଆପନାର ଘରେ ବସି’ ରାଜନ୍ଟୀ ବାଜାର ବ୍ୟଧାର ବୀଳା,
ଶୁରେ ଶୁରେ ତାର ହିୟା କେନେ ମରେ, ଦୟିତ-ବିରହେ ଦୀନା ।
ଶହସା ସେଗ୍ଯାର ପ୍ରଭୁପାଦ କାଶୀ ଆସି’ ହ’ନ ଉପନୀତ,—
ନଟୀ କହେ, “ପ୍ରଭୁ, କିବାଦିବ ଆର, ଆର କିଛୁ ରାଖିଲି ତ !”
ପ୍ରଭୁପାଦ କହେ, “ସକଳ ଦାନେର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାନ ତବ ପ୍ରେମ,
ନଟୀ ନହ ଦେବୀ, ପ୍ରେମ ତବ ହେରି ଯେନ ନିକବିତ ହେମ ।

ମଣିପୁର ମାରେ ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁର ପରମ ଭକ୍ତ ତୁମ,
ପୃତ ପଦଧୂଲି ତବ କରେ ଦିଯା ତୋମାରେ ଆଜିକେ ନମି ।”
ବିଶ୍ଵିତ ନଟୀ, ଶହସା ସେଗ୍ଯାର ଆମେ ସେନାପତି ଟାଯା,
ପ୍ରଭୁପାଦେ କହେ, “ଆପନାରେ ବୁଝି ଭୁଲାଳ ନଟୀର ମାରୀ ?
ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁର ଭକ୍ତ ସତେକ ସାରା ମଣିପୁରବାସୀ
ପଦଧୂଲି ଲାଗି’ ରାଜପ୍ରାସାଦେତେ ଉପନୀତ ସବେ ଆସି ।”
ହାସି’ ପ୍ରଭୁପାଦ କହିଲ ଟାଯାରେ, ‘ବଳ ଗିଯା ତୁମି ସବେ,
ଯେ ଚାହେ ଏ ଶୁଲି ତାହାରେ ସ୍ଵର୍ଗ ହେଥାର ଆସିତେ ହବେ ।
ଶୁନୁ ନହେ ତାଇ, ରାଜନ୍ଟୀ ନିଜେ କରିବେ ତା ବିତରଣ,
ବେ ଚାହେ ତାହାରେ ନିତେ ହ’ବେ ଶୁଲି, ଭକ୍ତେର ମହାଧନ !”

ଶ୍ରୀମହାପ୍ରଭୁ ପୃତ ପଦଧୂଲି ନଟିନୀ କରିବେ ଦାନ,
ଶହିବେନା କରୁ ମଣିପୁରବାସୀ ହେଲ ହେଲ ଅପମାନ ।
ଛୁଟିଲ ଶକଳେ ମାରିବେ ନଟୀରେ, କ୍ଷେପିଲ ଦେଶେର ପ୍ରଜା,
ହେଲ ଅପମାନ,—ନଟୀରେ ବଧିଯା ଦିତେ ହ’ବେ ତାରେ ଶାଜା ।
ଛୁଟିଲ ଶକଳେ ଉନ୍ମାଦପ୍ରାୟ, ବଧିବେ ଶକଳେ ମିଳି
ପଦଧୂଲି ହାତେ ରାଜନ୍ଟୀ ଆସି ଦାଢାଳ ଚରାର ଶୁଲି’ !

* *

ତାଙ୍କପକ୍ଷ.....

ପ୍ରାଚୀ ମହିଳା

ଗୀତାଂଶୁ

(୧)

କ୍ଷୟାପା :

ଛୁଟାନଥାନି ଖୁଲ୍ଲ ନାରେ ଉଦେର ଛୁଟାର ଖୁଲ୍ଲ ନା,
 ଏହି ତୋ ହଲ୍ଲ ଭାଲୋ,
ଭାଇ ଆଜି ବନ୍ଦୀ ହଲ୍ଲ ସାହିର ହାତରାର ଖୁଲ୍ଲ ନା,
 କୁଟିତୋ ପେଲି ଭାଲୋ,
 ଏହିତୋ ହଲ୍ଲ ଭାଲୋ ;
ଭାବୀ ନିଲ କରେର ମାଳା,
 ତୋରେ ନିଲ କରିଛି ଆଲା ;
ମେହି ଆଲାତେ ପୂଜାର ଅଦୌଳ ଅଳ୍ଲୋରେ ତୋର ଅଳ୍ଲୋରେ
 ଯୁଢ଼ିଲ ଅଦୌଳ କାଲୋ ।
 ଏହିତୋ ହଲ୍ଲ ଭାଲୋ ;
ଏବାର ଚିନ୍ମୟ ତାରେ ସାହିରେ ସେ ଚିନ୍ମୟ-ଖୋପନ
କାର ଅଭିନାର ଆଖେ ଆଖେ ସବାର ପଥେ ନରକେ କଥନ ;
 ଶକ୍ତ ଝୁରେର ଆଦାତ ହାବି
 ମେ ପାଇଁଲୋ ଲିପିଧାନି,
ଏକାଇ ସବି ଏକାର ଲାଗି କାଟିର କୃତ୍ତମ କୁଟିଲରେ,
 ଅଳଖେ କୁଟାଲୋ ।
 ଏହିତୋ ହଲ୍ଲ ଭାଲୋ ।

(୨)

ପ୍ରିୟା ଓ କୋରାସ :

ନିଲନ ରାମବେଳା
 ଶୁଲାର ଚିନ୍ଦେର ଦେଲା
 ମାତୁରୀ ଚାହେ ନଥି ମଧୁର ଜନେ ।
ଜାମ-ରାଧା ମିଳେ ହେବ
 ନିକଳେ କମକ ଫେନ
 ଚନ୍ଦନ ମିଳେ ନୀଳ ମଣିଲ ମନେ ।

ପ୍ରାଚୀ ପ୍ରାଚୀ

(୧)

ଆକଟ :

ମାତ୍ରବ ମିଳନି କରି ତୋମାର,
ତିଲ ତୁଳନୀ ଦିଲ୍ଲା ଏ ମେହ ଦିଲ୍ଲ ପାର ।
କଣ ସେ ମୋର ମମ, କିନ୍ତୁତୋ ନାହିକ କଣ,
ତବୁ ସେ ଆମି ତବ, ତୁମି ହେ ମମ ।
ଜଗତେର ନାଥ ତୁମି, ଜଗତେ ତରାଇବେ,
ଜଗତ ବାହିର କିମୋ ପରାଣ ମମ ।
ଅମୀମ ତୋମାର ଲୀଳା,
ମେ ଲୀଳାର ଆମି ଲୀଳା—
ତୁମି ବୀଶରୀର ରୂପ ଆମି ତାର ସାଡା ।
ବିଶୁଳ ମାଗର ତୁମି,
ତରଙ୍ଗ ତାହେ ଆମି—
ତୋମାକେ ଜନମ ଲଭି ତୋମାକେଇ ହାରା,
ଖାର ମେ ତୋ କଥୁ ମାର ଏ ରାଧିକା ହାରା ।

(୨)

ଫିଯା :

ତୁମି କୋମୋହିନ ଶୟନା ମିଳାନେ
ପିଲାହିଲେ ନାକି ଏକା,
ଖାମେର ମହିତେ କରନ୍ତ ତଳାକେ
ହଇଯାଇଲ ନାକି ଦେଖା ।
ମେଝଦିନ ହ'ତେ ମେ କପଦେତେ
କ'ଠେ ନାକି ଆମାଶୋନା,
“ରାଧା” “ରାଧା” ବଲି ବାଜାର ମୁହଁ
ତାହେ ହୈଲ ଜାମାଶୋନା ।

(୩)

ମଧୁଜନ୍ମ :

ଶଥ, ଶାମ ଆହେ ହିଯାମର ;
ମେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ-କାହିନୀ ଯତ କହି’ ଶଥ
ତିଲେ ତିଲେ ମେ ହର ।
ଜନମ ଅବଧି ଆମି ଏ ରାଗ ହେବିଲୁ,
ଅଧି-ତୁମା ମିଳିଲ ନା କହ,
କଣ-ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି’ ହିଲେ ହିଲା ରାଧିଲୁ
ଆଲା ମୋର କୁଳାଳ ନା ତବ ।

(୪)

କ୍ଷାପା :

ଆଜି ଆନନ୍ଦ ନିଧୁନେ,
କଣ ସେ ବିରହ ମହି’ ଅହରହ
ରାଧା ମିଳେ କାନ୍ଦୁନେ ।
କଣ ଅଧିଜଳ ଅମେରୀ ଅନଳ
ମିଳନ ମେ ଦୂରେ ଛିଲ,
ଏପାର ମିଲିଲେ ଉପାରେ ମନେ
ଧିରି ସେ ମିଳାଯେ ବିଲ ।

— ପ୍ରୋଗ୍ରାମ —

ରାଜବିଟୀ

(୭)

ପ୍ରିୟା ଓ ଆୟକା :

ରାଧା ଆର ଶ୍ଵାମ ଯେଥେ କରେ ଦେଲେ
ତାରେ କହେ ରାମମନ୍ଦ,
ତୁମ ଆର ଆମି ହେମତି କରିଲେ
ହ'ବେ ତାହା ଫୀସିମନ୍ଦ ।
ନଥୀ, ରାମେର କୁଳନାୟ ହ'ଲ ନା ଝୋଲ,
ଗଲେ ଦଢ଼ି ବିଦେ ଝୁଲିତେ ହବେ ।
ଓଦେର ହାସି ମୋଦେର ଝାସି ମମାନ କଥା—
ତାଇ ଓଦେର ରାମମନ୍ଦ
ମୋଦେର ଫୀସିମନ୍ଦ ହ'ଲ ଗୋ,
ଏ ଜୀବନେ ଆର ପ୍ରେମ କରା ହ'ଲ ନା ଗୋ—
ଓଦେର ରାମମନ୍ଦ ହ'ଲ ମୋଦେର ଫୀସିମନ୍ଦ ।

(୮)

ମଧୁଚନ୍ଦା :

ନୌଲ ପାହାଡ଼େର ପାଶେ
ଏ ବାକା ଟାମ ହାଲେ
ଥରେ ନର, ଚଲ ଦୂରେ ବାହିରେ ।
ତାତି ମୋର ଗୀତିମର
ସୁମ ଘୁମ କୋଣ ନର
ବଳ ଦେଖି ଆମ କାରେ ଚାହିରେ ।
କାମେ ନର, କାମେ ବାଜେ
ବେଣୁ ତାର, ମରି ଲାଜେ,
ଗାହିଲ ନା ଭାବି, ତବୁ ଗାହିରେ ;
ଥରେ ନର, ଚଲ ଦୂରେ ବାହିରେ ।

ପରିବ୍ରେଷକ—ଲାଲଙ୍ଗୀ ହେମରାଜ ହରିଦାସ, ୧୧୬, ଏସପ୍ଲାନେଟ ଇଲ୍ଟେ

— ବାର —

WADIA RINGS UP THE CURTAIN ON
A scroll of Love
from a classic tale

मानि तहानि

Starring

RADHA RANI

Supported by
S. MANSOOR
RAJKUMARI
DILIP KUMAR
and others

मानि तहानि

Directed by : RAMJI ARYA

